

**ENERJİ ALANINDA YAŞANAN SORUNLARIN KÖKENİNDE TÜRKİYE'YE DAYATILAN
ÖZELLEŞTİRME, TİCARİLEŞTİRME, SERBESTLEŞTİRME VE KAMU ÖRGÜTLENMESİNİN
PARÇALANARAK ZAYIFLATILMASI BULUNMAKTADIR YALNIZCA AZAMI KÂR GÜDÜSÜYLE
DAVRANAN ÖZEL SEKTÖRE TESLİM OLUNMAMALIDIR ELEKTRİK KESİNTİLERİ VE ENERJİ
DARBOĞAZIYLA KARŞILAŞMAMAK İÇİN KAMUSAL PLANLAMA VE DENETİM
ZORUNLUDUR**

17.07.2006

Şubat ayında yaşanan Rusya-Ukrayna doğal gaz krizi ve bunun ülkemize etkileri, elektrik üretimindeki payları yüksek olmayan otoprodüktör kuruluşların yol açtığı son kriz, **ülkemizde izlenen enerji politikalarının köktenci bir tarzda gözden geçirilmesini** gerektirmektedir. Zira yaşanan tüm sorunların temel nedeni, dışa bağımlı, yerli kaynak kullanımını reddeden enerji politikaları ile bir kamu hizmeti olan enerjinin tamamen ticarileştirilmesi, serbestleştirilmesi ve serbest piyasanın üzerinde hiçbir denetim mekanizması bulunmamasıdır.

Bilindiği gibi **diğer kamusal alanlarda olduğu gibi enerji sektörü de, yerli ve yabancı sermaye için yeni bir ticari alan olarak örgütlenmiş; 1984 yılından bu yana çıkarılan yasa, KHK ve yapılan Anayasa değişiklikleri ile bu yönde kapsamlı adımlar atılmıştır.** 1984'te "TEK Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtım ve Ticareti ile Görevlendirilmesi Hakkında Kanun" ve bu yöndeki yönetmeliklerle enerji sektöründe özelleştirmelerin yolu açılmış, özel sektöre enerji alanında faaliyette bulunma olanağı tanınmıştır. Bu Yasa küresel piyasa kurallarının ulusal düzenleme ve kurumları gerilettiği ilk uygulamadır.

Enerji sektörünün özelleştirilmesinin yolu sektörün idari olarak yeniden yapılandırılmasından, bir diğer deyişle TEK'in bölünüp, küçültülerek işlevsizleştirilmesinden geçiyordu. Bu operasyon 1993 yılında TEK'in TEAŞ ve TEDAŞ olarak ikiye bölünmesiyle başlatılmış ve dağıtım şirketlerine bölünen TEDAŞ'ın satışının önü açılmaya çalışılmıştır. Bununla da yetinilmemiş; 2001'de **Dünya Bankası'nın** verdiği kredilerin ön şartı olarak Bakanlar Kurulu kararıyla TEAŞ; TEİAŞ, EÜAŞ, TETAŞ olarak üçe ayrılmıştır. Böylece **sektörün merkezi planlamayı gerektiren bütünlüklü yapısı bozularak sonuçları karşımıza**

yıllardır yolsuzluk ve kaos olarak çıkan dönemin kapısı aralanmıştır.

Yine 2001 yılında, **AB Elektrik Mevzuatı** ile uyum sürecinde 4628 sayılı **Elektrik Piyasası Yasası** ile özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterecek bir elektrik piyasası oluşturulması ve bu piyasada bağımsız bir düzenleme ve denetimin sağlanması için yeni bir yapı olarak Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu ve Kurulu oluşturulmuştur. Bu Yasa, özet olarak elektrik üretim, iletim, dağıtım, satış, ithalat ve ihracatı ve elektrik alanındaki özelleştirmelerde izlenecek usulleri kapsamaktadır.

18.04.2001 tarihli **Doğal Gaz Piyasası Kanunu** ile doğal gaz sektörü de Enerji Piyasası Üst Kurulu'na bağlanmıştır. Bu Yasayla üst kurulun adı elektrik piyasası iken Enerji Piyasası olarak değiştirilmiştir.

Bir kamu hizmeti olan ve **doğal gaz santrallerinden termik santrallerine, trafolardan dağıtım şebekelerine dek bir bütün olan enerjinin** ticarileştirilmesi ve serbestleştirilmesi bu yasa ve ilgili yönetmeliklerle sağlanmış ve ülkemizdeki genel yönetim krizi ile ekonomik-sosyal sorunlara bir de **enerji yönetimi krizi** ve yol açtığı/açacağı sorunlar eklenmiştir.

Yıllardır uygulanan ithal doğalgaza dayalı dışa bağımlı enerji politikaları sonucu ülkemiz elektrik enerjisi üretiminde % 45 oranında doğalgaza bağımlı kaldığı bilinmektedir. Üretimde **Yap İşlet Devret ve Yap İşlet modelleri ve yüksek fiyatlı yüzde yüz alım garantili sözleşmelerle enerji maliyetleri sürekli artmış, Türkiye elektriği en pahalıya tüketen ülkelerden biri haline gelmiştir.** Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret anlaşmalarındaki usulsüzlükler, özel şirketlere sağlanan milyarlarca dolarlık haksız kazançlar TBMM'ye sunulan Sayıştay Raporu'nda belgelenmiştir.

Yap-İşlet ve Yap-İşlet-Devret uygulamalarının sakıncaları açık seçik bir şekilde ortaya çıkmışken, daha birkaç ay önce elektrik üretim ve dağıtım tesislerinin özel sektöre devredilmesi için yeni bir yasal düzenleme daha yapılmıştır.

Enerji üretiminde kamusal planlama, kamusal üretim ve yerli kaynak kullanımını reddeden özelleştirme politikaları ülkemizi enerji alanında da darboğaza sokmuştur. Son 20 yıldır uygulanan özelleştirmeci politikalarla ülkemize dayatılan **dışa bağımlı enerji politikaları, enerjinin her şeyden önce bir kamu hizmeti/toplumsal bir hizmet olduğu bilincinin edinilmesini engellemiş, kamunun bu hizmeti herkese gereksinimi ölçüsünde sağlaması gerektiği fikri reddedilmiştir.**

Kamusal bir hizmet olmasına karşın siyasal iktidarlar tarafından, IMF, Dünya Bankası, AB, OECD vb. uluslararası kapitalist örgütlerin talimatlarıyla özelleştirilmeye ve piyasaya terk edilmeye çalışılan elektrik üretiminde, her ne şartta olursa olsun piyasa egemenliğine teslim olma anlayışı yaşanan ciddi sıkıntıların ana etkenini oluşturmaktadır.

Elektrik üretiminde kamusal planlamanın işlevsizleştirilmesi ve yok sayılması, kamusal denetimin azaltılması, kamu üretim tesislerinin düşük kapasitelerde çalıştırılması ve bir bölümünün özelleştirilmesi, elektrik üretiminde sürekli olarak özel sektöre ağırlık verilmesini içeren sürecin ciddi sorunlar doğurduğu artık kabul edilmelidir.

Elektrik üretimi basit bir piyasa faaliyeti değildir. Elektrik üretimi, "maliyetlerin arttığı ve kâr marjlarının düştüğü" gerekçesiyle, yasal bildirim şartlarına bile uymadan, yük tevzi planlamasında gerekli değişikliklere imkan vermeden, kafasına estiğince üretimini durdurabilen özel sektör üreticilerine bırakılmayacak kadar ciddi kamusal bir hizmettir.

Elektrik üretiminin dörtte birini, ayrıcalıklı sözleşmelerle uluslararası sermaye bağlantılı özel sektörce işletilen Yap-İşlet santrallerine dayandıran uygulamanın, hukuka uygun olmadığı Danıştay'ın aldığı kararlarla belgelenmiştir. Danıştay kararlarını uygulamamak için "Bakanlar Kurulu

Prensip Kararı" diye hiç bir yasal dayanağı olmayan bir uygulamayla hukuksuzluğu sürdürmek isteyen iktidarın, bu hukuk dışı kararı da, Danıştay tarafından iptal edilmiştir. Bu durumda, Yap-İşlet santralleriyle ilgili sözleşmelerde, siyasal iktidar kendisinin de şikayetçi olduğunu öne sürdüğü, ülke ve kamu çıkarları aleyhine hükümleri değiştirme imkanı varken, bu yola gitmemiş; hukuk dışılığı yargı kararlarıyla belgelenen bu durumu yeni yasal düzenlemeye konu etmiştir. Bu, usulsüzlüğü gidermek değil, **hukuksuzluğu usule uydurmaya** yönelik bir uygulamadır, **yasaya karşı başvurulmuş bir hiledir.**

Odamız, **genel olarak enerji üretiminin, özel olarak elektrik üretiminin kamusal bir hizmet olduğu, elektrik üretiminde kamusal planlama, üretim ve denetimin şart olduğunu** bir kez daha vurgulamaktadır. Elektrik üretiminde sorunlarla karşılaşılmasını için:

- Enerji ihtiyacının karşılanmasında yeni, yenilenebilir ve yerli kaynaklara ağırlık verilmesini, başta doğal gaz olmak üzere ithal enerji kaynaklarına bağımlılığın azaltılmasını,
- Henüz değerlendirilmeyen hidrolik, rüzgar, jeo termal güneş enerjisi vb. yerli ve yenilenebilir enerji kaynağı potansiyellerinin değerlendirilmesini,
- Yerli kömür kaynaklarımızın ileri teknolojilerle çevreye olumsuz etki yaratmadan elektrik üretimi için kullanılmasını,
- Kamu enerji üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin iyileştirme, bakım, onarım çalışmalarının hızla sonuçlandırılmasını,
- Süregelen kamu enerji yatırımlarının yeterli kaynak ayrılarak bir an önce devreye girmelerinin sağlanmasını,
- İletim ve dağıtım kayıplarının azaltılmasını,
- Enerji verimliliği ve tasarrufu uygulamalarına ağırlık verilmesini savunmaktadır.

Odamız, bu doğrultuda sürdürdüğü çalışmalarla ve yayınlarla, başta siyasal iktidar, enerjiyle ilgili kurum ve kuruluş yöneticileri olmak üzere tüm ilgilileri ve kamuoyunu bilgilendirmeye ve uyardırmaya devam edecektir.

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ**

ERDEMİR Özelleştirmesiyle İlgili Yargı Kararları “Özelleştirme Aceleciliği”ne “Dur” Demektedir

Basına ve Kamuoyuna

18 Temmuz 2006

ERDEMİR Özelleştirmesinde Devire İzin Veren Rekabet Kurulu Kararı'ndan Sonra, Danıştay 13. Dairesi'nce Satışa Onay Veren Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararının Yürütmesi de Durdurulmuştur

*ERDEMİR Özelleştirmesiyle İlgili Yargı Kararları
“Özelleştirme Aceleciliği”ne “Dur” Demektedir
ERDEMİR'in Devrinin Yasal Dayanaktan Yoksun Kaldığı
Bir Kez Daha Kanıtlanmıştır
Yineliyoruz: ERDEMİR Derhal Kamuya İade Edilmelidir*

ERDEMİR özelleştirmesine karşı Odamızca açılan davalardan birine ilişkin Danıştay 13. Dairesi'nce; Rekabet Kurulu'nun ERDEMİR'in devrine izin veren Kararını 7 kişiyle alması gerekirken, Yasa'ya aykırı olarak 8 kişi toplanarak aldığı gerekçesiyle devir işlemine izin Kararı'nın yürütmesinin durdurulmasına karar verdiği ve bu yürütmeyi durdurma kararına karşı yapılan itirazın Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'na reddedildiği bilinmektedir.

Son olarak ise, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun ERDEMİR İhalesine Onay Kararı'na karşı Odamızca açılan bir başka davada Danıştay 13. Dairesi'nce; ERDEMİR'in satışına onay veren Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın yürütmesi de durdurulmuştur. Daha önce yürütmesi durdurulan Rekabet Kurulu'nun Devre İzin Kararına dayanılarak tesis edilen bir işlem olduğu gerekçesiyle, ERDEMİR'in satışına onay veren Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı'nın da yürütmesinin durdurulmasıyla; ERDEMİR'in devrinin yasal dayanaktan yoksun kaldığı bir kez daha ortaya konulmuştur.

Danıştay 13. Dairesi'nin bu Kararı da bir kez daha göstermiştir ki; stratejik öneme sahip, kamuya büyük gelir getiren işletme, varlık ve hizmetlerin yangından mal kaçırıcısına özelleştirme kapsamına alınarak bir an önce özelleştirilmelerine çalışılmakta ve böylesine önemli özelleştirme süreçlerinde yürütülen işlemlerde telafisi imkansız hatalar yapılmaktadır.

Kamuya ait tüm değerlerin önü alınamaz bir istekle özelleştirilmelerine ilişkin yürütülen işlemlerde böylesine önemli hataların yapılması; özelleştirmelerdeki aceleciliği ve dolayısıyla kamu yararına uygunluk değerlendirmesinin yeterince yapılmadığını da ortaya koyar niteliktedir.

Artık ERDEMİR v.b. gibi ülkenin ve kamunun geneline ilgilendiren özelleştirmelerde devir yapılmadan önce, bu özelleştirmelere karşı yürütülen yargı sürecinin beklenmesi, Kanuni İdare İlkesinin bir gereği olarak kabul edilmelidir.

Gelişmeler Odamızın ERDEMİR özelleştirmesine ilişkin kamu ve ülke çıkarlarını koruyan tutumunu doğrulamaktadır. ERDEMİR gibi dev bir kuruluşun özelleştirilmesinin kamu yararına ve hukuka aykırılığı, ihaleyi kazananın yerli ya da yabancı olmasına göre değişiklik göstermemektedir. Tüm platformlarda dile getirdiğimiz gibi; kârlılığı bilinen ve zarar etmesi mümkün olmayan ERDEMİR'in özelleştirilmesinde; özelleştirmelerin genel amacı olarak belirtilen “kamu yararı” bulunmadığı gibi, özelleştirme uygulamalarını düzenleyen 4046 sayılı Yasa'da belirlenmiş olan ve bir değer özelleştirilmesi için gerekçe kabul edilen “ekonomide verimlilik artışı” ve “kamu giderlerinde azalma sağlamak” gibi özel amaçlar da mevcut değildir. Ancak ne yazık ki, kamuya yük olmak şöyle dursun, kamuya gelir getiren ve ekonomik verimlilik taşıyan ERDEMİR 4046 sayılı Yasa kapsamında özelleştirilmiş, böylesine önemli bir özelleştirmede önemli hukuki hatalar yapılmış, üstelik yargı süreçleri sonlanmadan ERDEMİR devredilmiştir.

ERDEMİR'in devrinin hukuka aykırılığı, Rekabet Kurulu'nun Devire İzin Kararı'ndan sonra, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun satışa onay Kararı'nın da yürütmesinin durdurulmasıyla bir kez daha tespit edilmiştir.

Odamız, bağımsız yargının kararına saygı ve yürütmeyi durdurma kararlarının derhal uygulanmasını istemektedir.

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ**

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası,
Pamukova Faciasının Yıldönümünde, Ulaşım Politikalarının Kamu ve
Toplum Yararları Doğrultusunda Düzenlenmesini,
Demiryolu Taşımacılığının Geliştirilmesini
ve Kombine Taşımacılığın Uygulanmasını Öneriyor**

24.07.2006

Son dönemlerde “hızlı tren” uygulaması ile meydana gelen tren kazaları, demiryolu alt yapısının teknik gerekliliğe uygun hale getirilmeden gündeme alınması, sorunun ciddiyetinin hâlâ kavranmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

Ulaşım politikaları, toplum yararını gözeten, tüm ulaşım alternatiflerini (Kara, Deniz, Hava ve Demiryolu) değerlendiren **Kombine Taşımacılığı** (seri, ekonomik, çevreci, güvenli ve hızlı taşımacılık) esas alması gerekirken ülkemizde demiryolları karayolu taşımacılığı lehine bilinçli olarak geriletmiştir.

Bu nedenle gerekli teknik alt yapıdan yoksun bir şekilde **siyasi iktidarın imaj gösterisi olarak gündeme sokulan “hızlandırılmış tren”**in 22 Temmuz 2004 tarihinde Sakarya'nın Pamukova İlçesinde raydan çıkarak devrilmesi sonucunda 38 kişi ölmüş, 81 kişi de yaralanmıştır.

Pamukova faciası;

- Mühendislik birikiminin inatla değerlendirilmemesi,
- Siyasal çıkarlar uğruna imaj gösterilerinin insan yaşamından önde tutulması,
- “Hızını artıralım, hızlı tren olsun” gibi bilim dışı bir yaklaşımın egemen olması
- Kaza öncesinde Ulaştırma Bakanlığı ve TCDD'ye iletilen teknik raporlarda ve kazadan birkaç gün önce TCDD'de yapılan bir toplantıda demiryolu hattının alt ve üst yapısının hızlandırılmış trene uy-

gun olmadığı, kaza riskinin çok yüksek olduğunun net bir şekilde belirtilmesine rağmen bu uyarıların dikkate alınmaması,

- Demiryollarının yeniden yapılandırılması adı altında TCDD'de 1995 yılından beri kamu işletmeciliğini yok eden politikalarla personel azaltılmasına gidilmesi ve nitelikli personelin kurumdan uzaklaştırılması,
- TCDD'ye yönelik yatırımların azaltılması, bakım atölyelerinin büyük bir kısmının kapatılması ve TCDD'ye eğitilmiş iş gücü yetiştiren demiryolu meslek okullarının lağvedilmesi,
- Kuruluşundan bu yana entegre bir işletme olan TCDD'nin parçalanarak işlevsizleştirilmesi ve böylece özelleştirilmesinin önünün açılmasının kaçınılmaz bir sonucu olarak yaşanmıştır.

Bütün bu nedenlerle, **“Beni demiryolu ile anacaklar”** diyen Başbakan ve konuya laubali bir tarzda yaklaşan yetkililer kamuoyu vicdanında aklanmamıştır.

Demiryolu işletmeciliği, yatırımdan bakıma, yenilenmeye, eğitime ve yeni hatların kurgulanmasına dek merkezi bir planlamayı gerektirmektedir. TCDD'nin yapmakla yükümlü olduğu başlıca işler de zamanında bu çerçevede tanımlanmıştır. TCDD'nin demiryollarını, kendisine bağlı liman, rıhtım ve iskeleleri işletmek, genişletmek, yenilemek; tamamlayıcı işler olarak gerektiğinde demiryolları taşımacılığını tamamlayıcı nitelikteki feribot dahil, her türlü deniz ve kara taşımacılığı yapmak; çeken ve

çekilen araç ve gereçler ile benzerlerini yapmak ve yaptırmak; görevlerinin gerektirdiği ambar, antrepo, depo ve benzeri tesisler ile yolcu ihtiyaçları için gerekli tesisleri kurup işletmek; yurt içinde ve dışında yapılmakta ve yapılacak olan demiryolu inşaatlarını üstlenmek yükümlülükleri bulunmaktadır. Bugün yapılan ise bu kamucu yaklaşımın tasfiyesidir.

1998 yılı verilerine göre gelişmiş ülkelerden İtalya'da demiryolu hat uzunluğu 16.080 km, İngiltere'de 16.847 km, Fransa'da 31.727 km; ülkemiz demiryollarının toplam ana hat uzunluğu ise 10.508 km'dir. Ülkemizin yüzölçümü ise bu ülkelerin yüzölçümlerinin sırası ile 2,6, 3,2 ve 1,4 katıdır. Bu veriler, Türkiye'de demiryolu taşımacılığının nasıl ihmal edildiğini göstermektedir.

Öte yandan ABD ve özelleştirmeleri ilk başlatan ülke olan İngiltere'deki özelleştirme uygulamalarının başarısızlığı, bu hizmetlerin yeniden kamu eliyle verilmesine yol açmış, ancak ne yazık ki bu örneklerden ders alınmamıştır. Türkiye'nin artan nüfusuna paralel olarak oluşan **ulaşım talebi, en ekonomik biçimde demiryolu taşımacılığının kamu hizmeti olarak ve kamu eliyle geliştirilmesiyle karşılanabilecektir.**

Demiryolu yapım maliyeti, karayolu yapım maliyetine göre düz arazide 8 kat, orta engebeli arazide 5 kat daha ekonomiktir.

Karayolu taşımacılığı, enerji tüketim toplamının % 82'sini tüketmesine karşın taşımadaki payı % 71.5'tir. Demiryollarının ise enerji tüketim payı % 2 iken, taşımacılıktaki payı % 4'tür.

Yalnızca bu veriler bile **enerji verimliliği ve çevre sağlığı açısından demiryolu taşımacılığının önemi** gözler önüne sermektedir.

Aynı şekilde, Avrupa'da yapılan bir araştırmaya göre, kazalarda **ölüm riski 1 milyar yolcu-km başına demiryollarında 17 kişi iken, karayollarında**

140'tır. Yaralanma riski ise demiryollarında 41 iken, karayollarında 8.500-10.000 kişi gibi yüksek bir sayıya ulaşmaktadır. Dolayısıyla demiryolu taşımacılığı ekonomik olması yanı sıra **can güvenliği** açısından da önem taşımaktadır.

Odamız, "kaza" olarak anılan Pamukova katliamı dolayısıyla;

- Bilim insanları ve meslek odalarının görüşleri alınmaksızın "hızlı veya hızlandırılmış tren" uygulamasına geçilmemesini,
- Demiryolu hatlarının ciddi ve bütünlüklü bir tarzda onararak yeniden yapılandırılmasını,
- Karayolu, havayolu, denizyolu ve demiryolu ulaşım politikalarının ülke genelinde ve yerel bazda birbirleri ile bütünlüklü olarak planlanmasını ve Kombine Taşımacılık'ın egemen kılınmasını,
- Karayolu ulaşımı dışında, çağdaş ve hızlı, alt yapı problemleri ve sorunları çözümlenmiş demiryolu, havayolu ve deniz yolu ulaşımının da hak ettiği düzeye ulaşması ile ulaşımında toplu taşımanın yaygınlaşmasını,
- TCDD'nin parçalanarak işlevsizleştirilmesi ve demiryollarında özelleştirme uygulamalarına son verilmesini,

önermektedir.

MMO, ülkemizde ciddi bir **Ulaşım Master Planının** oluşturulması ve bu kapsamda **demiryolu ağının genişletilmesi gerekliliğine** dikkat çekmekte ve Pamukova faciasının yıldönümünde toplumsal bilincin bu yönde şekillenmesi gerektiğini duyarlı kamuoyu ile paylaşmaktadır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ

**Danıştay 10. Dairesi,
Odamız ve TMMOB'nin Açtığı Davalarda,
"İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" in Görev Alanları, Sertifika Eğitimi, Sertifika Sınıfları v.b. Konuları Düzenleyen 11 Maddesinin İptaline Karar Vermiştir**

**MMO Uyarıyor:
İş Sağlığı ve Güvenliğinde Meslek Kuruluşlarının Görev ve Yetkileri ile İş Güvenliği Mühendisliğinin Geliştirilmemesi ve Yargı Kararlarına Karşı Yapılacak Hileler Sonucunda Büyük Olumsuzluklara Yol Açılacak, Keyfi Uygulama ve İş Kazalarında Artışlar Gerçekleşecektir**

29 Temmuz 2006

İş sağlığı ve güvenliği tıp bilimleri, mühendislik bilimleri ve sosyal bilimleri içeren çok-bilimli (multi-disipliner) bir alandır. Mühendislik bilimlerinin iş sağlığı ve güvenliğine katkıları, yangınlara yönelik önlemler, kaldırma-iletme araçlarının, basınçlı kapların, elektrik sistemlerinin v.b. periyodik kontrolleri ile dolaylı; ortam ölçümleri ve iş-yeri ortamına yönelik toplu önlemler ile de doğrudan katkı düzeyindedir.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ise tıp ve mühendislik disiplinlerini temsil eden meslek örgütleri ile çalışma yaşamının temel örgütlenmeleri olan sendikaları devre dışı tutmaya çalışmaktadır. Bakanlığın 16.12.2003 tarihli "İşyeri Sağlık Birimleri ve İşyeri Hekimlerinin Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" düzenlemesi, 4857 sayılı İş Yasası'nın amacına aykırı olarak düzenlendiğinden Türk Tabipleri Birliği tarafından dava konusu edilmiş ve TTB'yi dışlayan hükümler iptal edilmiştir. Yine Bakanlığın 9 Aralık 2003 tarihli "İş Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetmeliği" de TMMOB, TTB ve DİSK tarafından ortaklaşa olarak dava konusu edilmiş ve bu Yönetmelik de Danıştay tarafından iptal edilmiştir.

Bakanlık İş Yasası'na bağlı olarak yürütülen İş Sağlığı ve Güvenliği uygulamalarında önemli yanlışlar yapmaya devam etmektedir. Şöyle ki: İş Yasası'nın 82. maddesinde, "Bu Kanuna göre sanayiden sayılan, devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran ve altı aydan fazla sürekli işlerin yapıldığı işyerlerinde işverenler, işyerinin iş güvenliği önlemlerinin sağlanması, iş kazalarının ve meslek hastalıklarının önlenmesi için alınacak önlemlerin belirlenmesi ve uygulanmasının izlenmesi hizmetlerini yürütmek üzere işyerindeki işçi sayısına, işyerinin niteliğine ve tehlikelik derecesine göre bir veya daha fazla mühendis veya teknik elemanı görevlendirmekle yükümlüdürler. İş Gü-

venliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların nitelikleri, sayısı, görev, yetki ve sorumlulukları, eğitimleri, çalışma şartları, görevlerini nasıl yürütecekleri, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nin görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir" hükmü bulunmaktadır.

Bu Yasa hükmüne karşın TMMOB ve bağlı Odaları Bakanlıkça sürecin dışına itilmiş, 20.01.2004 tarihli "İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" ile mühendislerin eğitiminden sınavına ve belgelendirmesine varıncaya dek bütün süreç, faydacı bir biçimde Bakanlığın inisiyatifinde tutulmuştur.

Bu Yönetmelikte:

- İş Güvenliği Mühendisinin bağımsızlığı ve iş güvenliği göz ardı edilmiştir.
- Bilimsel bilgi ve teknik yeterlilik ölçütü belirsizdir. Mühendislik disiplinleri sınırlanırken, teknik eleman tanımı oldukça geniş tutulmuş teknikerler mühendislerden daha ayrıcalıklı hale getirilmiştir.
- Odalarından İş Güvenliği Belgesi almış mühendislerin hakları gasp edilmiş, İş Güvenliği Uzmanlığı danışmanlık düzeyine indirilmiş, bir İş Güvenliği uzmanına 10 firma ile sözleşme yapma yetkisi tanınarak işyerlerinde İş Güvenliği Mühendisi istihdamının önüne geçilmiş, İş Güvenliği Mühendisliği şekli bir yapıya dönüştürülmüştür.
- Bakanlık çalışanlarına doğrudan İş Güvenliği Yetki Belgeleri verilirken, yıllarca özel ve kamu kesiminde İş Güvenliği alanında çalışan deneyimli mühendisler ise eğitim ve sınava tabi tutulmaktadır. Özü itiba-

ıyla hedeflenen, İş Güvenliği Mühendisliğinin ticarileştirilmesi, Bakanlık bünyesinde çalışan müfettiş, mühendis ve teknik elemanlara emeklilik sonrası istihdam yaratılmasıdır.

- ÇASGEM'in yasal olarak mühendisleri eğitmek ve sertifika vermek gibi bir yetkisi olmamasına karşın, İş Güvenliği Mühendisleri Bakanlığın bu müdürlüğüne teslim edilmiştir.
- İşyerlerinin hangi risk grubuna girdiği dahi belli değilken, işin niteliğine bakılmaksızın İş Güvenliği Mühendisinin iş yerine ayıracağı sürenin Yönetmelikçe 1-5 gün olarak belirlenmesi iş güvenliği mühendisinin görevini yerine getirmesini imkânsızlaştırmıştır.
- İş Güvenliği Mühendisinin görevlendirilmesi ve fes-hinde işveren inisiyatif yeterli görülmiştir.
- İş Güvenliği Mühendisinin Oda'ya kayıtlı olması ve mesleki denetim koşulu aranmamıştır.

İş Sağlığı ve İş Güvenliği mevzuatında sağlık hizmetleri dışındaki bütün hususlar mühendislik dallarını ilgilendirmektedir. İş müfettişleri mühendislerden oluşmaktadır. Yani mevzuatın denetim ve uygulayıcıları ağırlıklı olarak mühendislerdir. İş Sağlığı ve Güvenliği açısından işyerlerinin denetimi Bakanlığa bağlı İş Müfettişleri tarafından yapılmakta ancak yetersiz müfettiş kadroları ile ülkemizdeki tüm işyerlerinin her yıl ancak % 5'e yakını denetlenebilmektedir. Bu noktada, İş Güvenliği Mühendisliği uygulamasında daha da geliştirilmesi gereken bir yönelim benimsenmesi gerekirken, mühendisliği ve bilimi dışlayan uygulamalarla İş Sağlığı ve Güvenliğinde büyük yıkımlar yaşanmakta, iş kazaları ve meslek hastalıklarında artışlar sürmektedir.

Bu olumsuzluklara karşı söz konusu Yönetmeliğin bazı maddelerinin yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Odamız ve TMMOB tarafından iki ayrı dava açılmıştır. Yönetmeliğin şekil unsuru yönünden bütününe, esas unsuru yönünden ise 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17. maddelerinin iptali istemiyle Odamızca açılan davada;

- Davalı Bakanlığın yetkisiz olduğu konularda düzenleme yaptığı, iş güvenliği uzmanının nitelikleri, sertifika sınıfları, eğitim ve sınavlarına ilişkin düzenleme yapma yetkisinin bulunmadığı,
- Bu konuların Anayasa'nın 135. maddesi ve 6235 sayılı TMMOB Kanunu ışığında TMMOB ve bağlı Odalarının yetki ve görev alanında bulunduğu ve Odamızın "İş Güvenliği Mühendis Yetkilendirme Yönetmeliği"nin Hukuken Geçerli Bir Yönetmelik olduğu,

- İş güvenliğiyle görevli mühendislerle, iş güvenliğiyle görevli teknik elemanların "iş güvenliği uzmanı" tanımı altında birleştirilmesiyle iki ayrı disiplin aynı kategoriye sokularak, Yasa'da yer almayan bir unvan oluşturulduğu ve iş güvenliği uzmanlığının mühendislik düzeyinde ele alınması gereken bir konu olduğu,
- Yönetmelikteki iş güvenliği uzmanının nitelikleri, sertifika sınıfları, eğitim ve sınavlarına ilişkin düzenlemelerin Bakanlık bünyesinde çalışanlar lehine bir ayrıcalık yarattığı,
- Yönetmelikteki iş güvenliği uzmanlarının görev alanlarının sınıflandırılması ve risk gruplarına göre çalışma esası getirilmesinin bilimsellikten uzak olduğu,
- Yönetmelikte öngörülen çalışma süreleriyle iş güvenliği uzmanlığının şekli bir düzeye indirgenmesi itibarıyla İş Yasası'nın 82. maddesinde amaçlanan kamu yararının sağlanmasının imkansız olduğu,
- İş Güvenliği Mühendislerinin işverene bağımlı kılındığı gibi gerekçeler, tarafımızca ortaya konulmuştur.

Odamız ve TMMOB'nin açmış olduğu ve eşzamanlı olarak görülen davalarda Danıştay 10. Dairesi'nce; dava konusu Yönetmeliğin 4. maddesinde yer verilen "iş güvenliği uzmanı" tanımının ve 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16. maddelerinin iptaline oybirliği ile karar verilmiştir.

İş Sağlığı ve Güvenliğine ilişkin yanlışlar toplamı sonucunda ülkemizin iş kazalarında Avrupa'da birinci, dünyada üçüncü olduğu da gözetilerek, ilgili meslek kuruluşlarının görev ve yetkileri ve İş Güvenliği Mühendisliğinin geliştirilmesi gerekirken, aksi yöndeki adımlar iş sağlığı ve güvenliğinde büyük olumsuzluklara yol açacak, keyfi uygulamalar ve iş kazalarında artışlar gerçekleşecektir.

Bu noktada Odamız, Bakanlığın, İş Yasası'nın 81. ve 82. maddelerini iptal edecek olan yeni bir Yasa Tasarısı hazırlığına dikkat çekmekte ve kamuoyunu duyarlılığa davet etmektedir. Zira hazırlıkları yapılan "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu" ile yargı kararlarına karşı hile yapmakta, sosyal hukuk devleti gerek ve yükümlülüklerinden tamamen uzaklaşmaktadır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu Başkanı
Emin KORAMAZ